

Hoofdstuk 1. Aanleiding

Alle kinderen in Nederland zouden de kans moeten krijgen om hun volledig potentieel te bereiken en een gezond, gelukkig en succesvol leven te leiden. Een goede taalontwikkeling legt de basis voor een kansrijke start. Dit wordt echter niet structureel vertaald naar de manier waarop we de ontwikkeling van kinderen begeleiden. Huidige systemen zijn namelijk veelal gericht op het signaleren en aanpakken van taalachterstanden zodra ze zich manifesteren. Het ‘Taalschatten’ initiatief is voornemens om dit patroon te doorbreken vanuit het perspectief dat een goed begeleide taalontwikkeling problemen en interventies in een latere (levens)fase, kan voorkomen.

Om dit te bereiken hebben ouders en verzorgers enerzijds kennis nodig om kinderen de taalbasis te geven die ze nodig hebben, en anderzijds dienen zij deze kennis te vertalen naar de dagelijkse invulling van activiteiten die ze samen met hun kind ondernemen. In de hersenontwikkeling van jonge kinderen is de leeftijd van 0 tot 2 jaar een cruciale fase (Haft & Hoeft, 2017; Lucassen et al., 2015; Roskam et al., 2014). Het is dan ook belangrijk dat de taalontwikkeling binnen elk gezin, juist in die vroege jaren, zo goed mogelijk wordt ondersteund. Het streven is dat alle ouders en verzorgers – ongeacht achtergrond en opleidingsniveau – weten dat lezen, praten en interacteren met hun kind randvoorwaarden zijn voor een goede vroege (hersenen)ontwikkeling, en deze kennis vertalen naar de dagelijkse praktijk.

Dit rapport is opgesteld aan de hand van een surveyonderzoek waarin achterhaald werd wat het huidige kennisniveau is van (een steekproef bestaande uit) ouders in Nederland, en hoe deze kennis zich vertaalt naar de praktijk. De bevindingen vormen – in samenhang met een uitgebreide literatuurstudie (verzorgd door het Taalschatten team binnen Tilburg University) – een gefundeerde basis voor de ontwikkeling van een zogenaamde ‘toolkit’ met tips en trucs die ouders kunnen ondersteunen om de taal-, cognitieve-, sociale en emotionele ontwikkeling van hun kinderen te optimaliseren.

Met dit surveyonderzoek beantwoorden wij de volgende vragen:

- Wat weten Nederlandse ouders/verzorgers – in algemene zin – over de taalontwikkeling van hun kind? Zijn er factoren die deze kennis beïnvloeden?
- Wat weten Nederlandse ouders/verzorgers specifiek over (voor)lezen en praten met baby's van 0 tot 2 jaar? En zijn er eventuele verschillen in het kennisniveau van de ouders/verzorgers, en welke factoren hebben hier invloed op?
- Hoe verhoudt de kennis van Nederlandse ouders/verzorgers over voorlezen aan baby's van 0 tot 2 jaar zich tot de praktijk? Zijn er eventuele verschillen in het voorleesgedrag van de ouders/verzorgers, en welke factoren hebben hier invloed op?
- Welke informatiebronnen met betrekking tot taalontwikkeling van hun kind vertrouwen ouders/verzorgers het meest, en welke factoren hebben hier invloed op?

Hoofdstuk 2. Onderzoeksopzet

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen is er een meting gedaan onder ouders/verzorgers van kinderen tussen 0 en 2 jaar¹. Met de vragenlijst is gemeten hoe ver de kennis van de ouders/verzorgers reikt en welke activiteiten ouders ondernemen ter ondersteuning van de taalontwikkeling van hun kind(eren). In de maanden april en mei 2022 zijn er vragenlijsten afgenomen in een gemeente in Nederland. De respondenten werd gevraagd een QR-code te scannen met hun mobiele telefoon, om vervolgens de vragenlijst via het Qualtrics systeem in te vullen, in het bijzijn van een onderzoeker. Deze onderzoeker hield zich op gepaste afstand zodat de respondent de vragenlijst rustig en individueel kon invullen, maar was altijd beschikbaar voor eventuele vragen. De vragenlijst is in samenwerking met Stichting Lezen en Schrijven in eenvoudige taal opgesteld en nam zo'n 10 tot 15 minuten in beslag. Na afloop kregen de respondenten een presentje aangeboden, dat aansloot bij de belevingswereld van hun baby waarvoor zij de vragenlijst invulde (deels gesponsord door Naïf, KipKep en ByKay). Bij de werving van respondenten is getracht een representatieve steekproef te nemen door de vragenlijsten op verschillende locaties af te nemen:

- Een zwembad waar ouder- en kindzwemmen lessen worden gegeven
- Een kinderboerderij
- Een kinderspeelparadijs
- Een weekmarkt
- Een consultatiebureau
- Een kinderdagverblijf
- Een winkelcentrum

¹ De (taal-)ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking (en de eisen die dit stelt aan hun ouders) verschilt significant van de ontwikkeling van kinderen zonder verstandelijke beperking (Rondal, J. A. (1995). *Exceptional language development in Down syndrome: Implications for the cognition-language relationship*. Cambridge University Press. Ouders van kinderen met een verstandelijke beperking zijn daarom uitgesloten van deelname.

Hoofdstuk 3. Data-analyse

215 respondenten namen deel aan het onderzoek (~80% van alle potentiële deelnemers die door de onderzoeker(s) werden aangesproken), waarvan 13 respondenten de vragenlijst niet volledig hebben ingevuld. Deze incomplete data-sets zijn niet meegenomen in de analyse, die dus uiteindelijk gebaseerd was op de data van 202 respondenten. Ondanks dat de vragenlijst uitsluitend in één specifieke gemeente is afgenomen, was een groot aantal respondenten woonachtig in andere delen van Nederland (34,32%). Een reden hiervoor kan zijn dat de vragenlijst ook tijdens Koningsdag, Goede Vrijdag en weekenddagen werd afgenomen, en het aantal reisbewegingen buiten de eigen woonplaats op deze dagen relatief hoog ligt.

3.1 Onafhankelijke variabelen

De man/vrouw verhouding in de vragenlijst was scheef verdeeld – 29,7% van de respondenten identificeerde zich als man en 70,3% identificeerde zich als vrouw. De gemiddelde leeftijd was 32 jaar (respondenten waren tussen de 19 en 48 jaar oud). Elke respondent heeft een opleiding afgesloten met een diploma, waarbij waardes van 2 (basisschool/speciaal onderwijs) tot en met 8 (doctoraat) werden gerapporteerd. De gemiddelde waarde voor ‘opleiding’ (5.55) lag tussen MBO (5) en HBO (6) in. Als het opleidingsniveau van onze respondentengroep vergeleken wordt met de cijfers die bekend zijn over Waalwijk bij het CBS, komt dit goed overeen. In de dataset van het CBS hebben 26,7% een laag opleidingsniveau, 43,9% een middelbaar opleidingsniveau en 29,4% een hoog opleidingsniveau (CBS, 2022). Het is belangrijk dat de steekproef juist is, omdat het opleidingsniveau van een respondent zeer sterk samen blijkt te hangen met interesse voor politieke en maatschappelijke onderwerpen (Visscher, 1997). Een onjuiste verdeling van de maatschappij in de steekproef zou de onderzoeksresultaten dus kunnen beïnvloeden via non-response bias: respondenten die niet deelnemen zouden een ander antwoordpatroon hebben laten zien dan de respondenten die wel deelnemen (Turk et al., 2019). De gemiddelde diploma waarde van de *partners* van de respondenten was 5.41, wederom tussen MBO en HBO in. Gemiddeld zijn de respondenten zelf 27.56 uur per week werkzaam, waar hun partners gemiddeld 33.89 uur per week werkzaam zijn. Hier zijn de (on)vrijwillige werkloze personen in meegenomen, die dus 0 uur per week rapporteerden. 88.6 % (N=179) van de respondenten heeft een Nederlandse afkomst, versus 11.4% (N=23) met een niet-Nederlandse afkomst². Vanwege de kleine groepsgrootte, zijn de respondenten met een niet-Nederlandse afkomst samengevoegd in één groep. Tabel 1 geeft de volledige set aan onafhankelijke variabelen weer (waarin ook de leeftijd van het kind waarvoor de vragenlijst werd ingevuld, en het aantal kinderen van de respondent werden meegenomen). In de analyses werden deze variabelen meegenomen als *voorspeller* (predictor) om na te gaan welk

² De antwoordcategorieën voor de niet-Nederlandse afkomst waren Turks, Marokkaans, Antilliaans, Surinaams, Oost-Europees (niet uitgesplitst voor individuele landen), Aziatisch (niet uitgesplitst voor individuele landen), of ‘anders’.

effect zij hadden op de afhankelijke variabelen die behoren bij de eerste twee sets onderzoeksvragen (zie de volgende sectie voor details).

Tabel 1

De onafhankelijke variabelen

	Gemiddelde	SD	Min	Max	N
Geslacht	1.3	.46	1	2	202
Leeftijd respondent	32.26	4.19	19	48	202
Hoogst behaalde diploma	5.55	1.04	2	8	202
Hoogst behaalde diploma (partner)	5.41	.99	2	8	197
Uren werkzaam per week	27.56	12.22	0	50	202
Uren werkzaam per week (partner)	33.89	10.77	0	50	197
Herkomst	1.11	.32	1	2	202
Leeftijd kind in maanden	13.69	7.98	0	30	202
Aantal kinderen	1.68	.792	1	5	202

Opmerking: De kolommen geven de gemiddelde scores weer, de bijbehorende standaard deviaties, de minimale en maximale waarden die geobserveerd werden, en het aantal respondenten waarvoor de variabele van toepassing was (N). Alle getallen zijn naar boven afgerond naar twee decimalen. In deze dataset is vrouw als 1 gecodeerd, en man als 2. Bij herkomst geldt 1 als Nederlands, en 2 als niet-Nederlands.

3.2 Afhankelijke variabelen

De afhankelijke variabele die werd geanalyseerd werd bepaald door de specifieke onderzoeksvraag. Om de eerste set onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden (“Wat weten Nederlandse ouders/verzorgers – in algemene zin – over de taalontwikkeling van hun kind? Zijn er factoren die deze kennis beïnvloeden?”) zijn er 23 kennis-gerelateerde vragen opgenomen in de vragenlijst. Deze vragen werden samengevoegd tot één variabele, genaamd ‘beliefs’. De antwoord categorieën (1 t/m 5) kwamen overeen met een schaal van ‘helemaal mee oneens’ tot ‘helemaal mee eens’. Echter, 11 van de 23 vragen waren negatief gesteld, en deze items zijn opnieuw gecodeerd zodat een uniforme richting van de scores ontstaat (hoe hoger de score, hoe meer kennis de ouders hebben over taalontwikkeling bij kinderen). Twee onderzoekers hebben deze hercodering onafhankelijk van elkaar verzorgd, en na controle door een derde onderzoeker bleek er 100% overeenstemming te zijn. Op deze ‘beliefs’ variabele werd een minimum van 66 geobserveerd, en een maximum van 104, met een gemiddelde score van 85.8 en SD van 6.53 (zie Tabel 2).

Om de tweede set onderzoeksvragen te beantwoorden (“Wat weten Nederlandse ouders/verzorgers specifiek over (voor)lezen en praten met baby’s van 0 tot 2 jaar? En zijn er eventuele verschillen in het kennisniveau van de ouders/verzorgers, en welke factoren hebben hier invloed op?”) werden de scores op de volgende twee specifieke items met betrekking tot voorlezen en praten als afhankelijke variabelen geanalyseerd: ‘Vanaf welke leeftijd vindt u het zinvol om een kind voor te lezen?’ en ‘Vanaf welke leeftijd vindt u het zinvol om tegen een kind te praten?’. Voor beide items werden de volgende zeven antwoordcategorieën opgenomen, waarbij de toegekende

score opliep naarmate de leeftijd in de antwoordcategorie toenam: 'Vanaf de zwangerschap (vanaf 5 maanden zwanger); score = 1', 'Vanaf de geboorte (0 tot 6 maanden) score = 2', 'Vanaf de babytijd (6 tot 12 maanden)' score = 3, 'Vanaf de dreumestijd (1 tot 2 jaar)' score = 4, 'Vanaf de peutertijd (2 tot 4 jaar)' score = 5, 'Vanaf de kleuterschool (4 tot 5 jaar)' score = 6, 'Vanaf de basisschool (6 jaar en ouder)' score = 7. Voor het 'voorlezen' item werd een gemiddelde score van 2.43 geobserveerd (tussen de geboorte en babytijd in) waarbij de hoogst ingeschatte leeftijd (score 5) overeenkwam met 2 tot 4 jaar. Voor het 'praten' item werd de leeftijd gemiddeld gezien tussen de zwangerschap en geboorte ingeschat (1.44), en was de hoogst ingeschatte leeftijd wederom 2 tot 4 jaar (zie Tabel 2).

De derde set onderzoeksvragen ("Hoe verhoudt de kennis van Nederlandse ouders/verzorgers over voorlezen aan baby's van 0 tot 2 jaar zich tot de praktijk? Zijn er eventuele verschillen in het voorleesgedrag van de ouders/verzorgers, en welke factoren hebben hier invloed op?") kon beantwoord worden door zowel de kwantiteit als de kwaliteit van het voorleesgedrag van ouders te analyseren. De eerste component werd ondervangen door het item 'Hoe vaak per week leest u met uw kind?' met de volgende antwoordcategorieën: 1 ('Bijna nooit'), 2 ('1 keer per week'), 3 ('2-3 keer per week'), 4 ('4-5 keer per week'), 5 ('6 keer per week'), en 6 ('Dagelijks'). Om de kwaliteit van voorlezen te achterhalen zijn er in de vragenlijst 9 vragen opgenomen, gestoeld op het 'dialogic reading framework' (Whitehurst et al., 1994)³. Deze vragen werden alleen beantwoord als de respondenten daadwerkelijk aangaven te lezen met hun kind. De antwoordcategorieën voor deze items waren als volgt: 0 ('Hier is mijn kind nog te jong voor'), 1 ('Nooit'), 2 ('Zelden'), 3 ('Soms'), 4 ('Vaak'), en 5 ('Altijd'). De scores op deze items zijn samengevoegd tot een nieuwe variabele 'kwaliteit van voorlezen'. De minimaal geobserveerde score is was 0, en de maximaal geobserveerde score was score is 39, waarbij het gemiddelde op 18.15 lag (zie Tabel 2).

De laatste set onderzoeksvragen ("Welke informatiebronnen met betrekking tot taalontwikkeling van hun kind vertrouwen ouders/verzorgers het meest, en welke factoren hebben hier invloed op?") kon beantwoord worden door de analyse van de volgende vraag "Van welke mensen of instanties vindt u de informatie het meest betrouwbaar?". De respondenten konden hierbij de bronnen verslepen (op de tablet) naar de meest betrouwbare en minst betrouwbare bron. Zij hadden de volgende keuzemogelijkheden: 'Vrienden', 'Familie', 'Huisarts', 'Internet', 'Sociale media', 'Consultatiebureau', 'Boeken', 'Televisie/YouTube' en 'Anders, namelijk'. Uit Tabel 2 is direct af te lezen dat 'familie' gemiddeld gezien het meest wordt vertrouwd.

³ Dit kader richt zich op interactief lezen, en is gestoeld op de volgende kernpunten: (1) *Prompting the child to speak*; (2) *Evaluating the child's response by praising or correcting the child*; (3) *Expanding the child's response* en (4) *Repeating the prompt to ensure learning*. Een ideale, interactieve leesactiviteit bestaat uit een combinatie van alle vier de strategieën.

Tabel 2

De afhankelijke variabelen

	Gemiddelde	SD	Min	Max	N
'Beliefs'	85.8	6.53	66	104	195
Leeftijd (vanaf) zinvol om voor te lezen*	2.43	.75	1	5	202
Leeftijd (vanaf) zinvol om tegen kind te praten	1.44	.60	1	4	202
Voorleesfrequentie per week	4.35	1.78	1	6	197
Kwaliteit van voorlezen	18.15	14.59	0	39	202
Familie	3	1.77	1	9	198
Huisarts	3.08	1.83	1	9	198
Consultatiebureau	3.49	2.18	1	9	198
Vrienden	3.7	1.8	1	8	198
Boeken	4.47	2	1	9	198
Internet	4.65	1.63	1	8	198
Sociale media	6.83	1.53	1	9	198
Televisie/YouTube	7.25	1.17	1	9	198
Anders	8.53	1.5	1	9	198

Opmerking: De kolommen geven de gemiddelde scores weer, de bijbehorende standaarddeviaties, de minimale en maximale waarden die geobserveerd werden, en het aantal respondenten waarvoor de variabele van toepassing was (N). Alle getallen zijn naar boven afgerond naar twee decimalen. De variabele 'Leeftijd (vanaf) zinvol om voor te lezen' werd tevens als predictor toegevoegd in de analyses behorende bij de derde set aan onderzoeksvragen (zie sectie 4.3)

Hoofdstuk 4. Resultaten

4.1 Wat weten Nederlandse ouders/verzorgers – in algemene zin – over de taalontwikkeling van hun kind? Zijn er factoren die deze kennis beïnvloeden?

Zoals aangegeven, werd het algemene kennisniveau bepaald via één samengestelde 'beliefs' variabele met een score schaal van 23 tot en met 115. 61% van deze scores viel tussen 79-90 (de gemiddelde score was 85.8). Tot de laagst scorende groep met een score tussen 66 en 78, behoorde 13,3% van de respondenten, en 25,6% van de respondenten viel in de hoogst scorende groep (91-104). Met andere woorden, 86,6% van de respondenten scoorden 79 of meer op de 'beliefs' variabele. Figuur 1 laat een visuele representatie zien van de belangrijkste data.

Figuur 1

Gemiddelde score en bereik van de grote meerderheid van respondenten op de 'beliefs' variabele

Door middel van een regressie analyse werd nagegaan welke onafhankelijke variabelen (zie Tabel 1) een eventuele invloed uitoefenden op de 'belief' score. De resultaten van deze analyse staan weergegeven in Tabel 3.

Tabel 3

Samenvatting van de regressie analyse op de 'beliefs' variabele

Gehele model		F	$R^2_{adj.}$	p
		5.18	.167	<.001

Individuele predictoren	Predictor	$\beta_{stand.}$	$r_{partial}$	p
	Geslacht	-.316	-.252	<.001*
	Leeftijd respondent	.176	.173	.020*
	Hoogst behaalde diploma	.139	.142	.057
	Hoogst behaalde diploma (partner)	.187	.184	.013*
	Uren werkzaam per week	.145	.128	.087
	Uren werkzaam per week (partner)	-.070	-.065	.382
	Herkomst	-.097	-.104	.16
	Leeftijd kind in maanden	.211	.226	.002*
	Aantal kinderen	-.118	-.12	.103

Opmerking: Voor de individuele predictoren wordt steeds de gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt ($\beta_{stand.}$), de partiële correlatie ($r_{partial}$) en het significantieniveau (p) weergegeven. De significante effecten ($p < .05$, aangegeven door schuin- en dikgedrukte waarden) geven aan dat de predictor een voorspellende waarde had op de 'beliefs' variabele, wanneer voor het effect van de andere predictoren werd gecontroleerd.

Hoewel het opleidingsniveau (het hoogst behaalde diploma) van de respondent geen effect had op de 'beliefs' score, was het effect van de opleiding van de partner wel significant. Dat wil zeggen dat hoe hoger het opleidingsniveau van de partner was, hoe hoger de 'beliefs' score van de respondent was. Bovendien bleek dat hoe ouder het kind was waarvoor de respondent de vragenlijst invulde, hoe hoger de 'beliefs' score van de respondent was. Geslacht van de respondent had ook een significant effect op de 'beliefs' score: Hoe lager de geslachtswaarde (1 = vrouw, 2 = man), hoe hoger de 'beliefs' score. Met andere woorden, vrouwen hadden een hogere 'beliefs' score dan mannen (86.41 vs. 84.39, dit verschil is significant met een p -waarde van .046). Bij de interpretatie van dit effect dient echter enige voorzichtigheid te worden betracht, aangezien de distributie van de 'beliefs' scores niet gelijk was voor vrouwelijke en mannelijke respondenten ($p = .020$ gebaseerd op een Mann-Whitney U test). De distributie voor de vrouwelijke respondenten neigde ietwat naar links (Scheefheid ['skewness'] = -.372), wat wil zeggen dat de piek van de distributie zich in de richting van hogere scores bevond (de meest voorkomende score was hoger dan het gemiddelde). Echter, de curve voor mannen neigde ietwat naar rechts ('skewness' = .414), wat wil zeggen dat de piek van de distributie zich in de richting van de lagere scores bevond. Bovendien was het aantal vrouwen in de steekproef aanzienlijk groter dan het aantal mannen.

Gegeven het bovenstaande, zijn afzonderlijke regressieanalyses uitgevoerd op de 'beliefs' scores voor de vrouwelijke en mannelijke respondenten, waarbij dezelfde set predictoren werd geïncludeerd. Deze resultaten staan samengevat in Tabel 4. Zoals te zien in deze Tabel, is er een significant effect ($B=.431$, $p=.004$) van het diploma partner bij *mannen* op de 'beliefs' waarde. Ook zien we dat het effect van de leeftijd van het kind standhoudt bij mannen én vrouwen.

Tabel 4

Samenvatting van de regressie analyse op de 'beliefs' variabele, apart voor vrouwelijke en mannelijke respondenten.

<i>Gehele model</i>		<i>F</i>	<i>R²_{adj.}</i>	<i>p</i>	
		2.910	.094	.008	
<i>Individuele predictoren</i>		<i>Predictor</i>	<i>β_{stand.}</i>	<i>r_{partial}</i>	<i>p</i>
Vrouwelijke respondenten	Leeftijd respondent		.154	.151	.095
	Hoogst behaalde diploma		.164	.161	.076
	Hoogst behaalde diploma (partner)		.117	.113	.214
	Uren werkzaam per week		.133	.136	.132
	Uren werkzaam per week (partner)		-.061	-.059	.518
	Herkomst		-.122	-.124	.173
	Leeftijd kind in maanden		.176	.182	.043*
	Aantal kinderen		-.153	-.153	.090
<i>Gehele model</i>		<i>F</i>	<i>R²_{adj.}</i>	<i>p</i>	
		2.093	.117	.061	
<i>Individuele predictoren</i>		<i>Predictor</i>	<i>β_{stand.}</i>	<i>r_{partial}</i>	<i>p</i>
Mannelijke respondenten	Leeftijd respondent		.173	.183	.195
	Hoogst behaalde diploma		.043	.045	.749
	Hoogst behaalde diploma (partner)		.431	.390	.004*
	Uren werkzaam per week		.096	.110	.439
	Uren werkzaam per week (partner)		-.021	-.023	.873
	Herkomst		-.038	-.037	.795
	Leeftijd kind in maanden		.306	.334	.016*
	Aantal kinderen		.041	.038	.788

Opmerking: Voor de individuele predictoren wordt steeds de gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt ($\beta_{stand.}$), de partiële correlatie ($r_{partial}$) en het significantieniveau (p) weergegeven. De significante effecten ($p < .05$, aangegeven door schuin- en dikgedrukte waarden) geven aan dat de predictor een voorspellende waarde had op de 'beliefs' variabele, wanneer voor het effect van de andere predictoren werd gecontroleerd.

Samengevat, het kennisniveau met betrekking tot taalontwikkeling voor vrouwelijke respondenten hangt niet samen met het diploma van hun partner, maar voor mannelijke respondenten geldt dat hoe hoger het diploma van hun partner is, hoe hoger het kennisniveau is van de taalontwikkeling bij hun kinderen. Daarbij heeft de leeftijd van het kind ook invloed op het kennisniveau – hoe ouder het kind, hoe hoger het kennisniveau bij beide geslachten.

4.2 Wat weten Nederlandse ouders/verzorgers specifiek over (voor)lezen en praten met baby's van 0 tot 2 jaar? En zijn er eventuele verschillen in het kennisniveau van de ouders/verzorgers, en welke factoren hebben hier invloed op?

In voorgaande onderzoeksvraag is er gekeken naar het kennisniveau van ouders in het algemeen. In de vragenlijst zijn er ook specifiekere vragen gesteld met betrekking tot het (voor)lezen en praten met kinderen, namelijk de vragen 'Vanaf welke leeftijd vindt u het zinvol om een kind voor te lezen?' en 'Vanaf welke leeftijd vindt u het zinvol om tegen een kind te praten?'. De antwoordmogelijkheden hierin waren 1 'Vanaf de zwangerschap', 2 'Vanaf de geboorte', 3 'Vanaf de babytijd', 4 'Vanaf de dreumestijd', 5 'Vanaf de peutertijd', 6 'Vanaf de kleuterschool', en 7 'Vanaf de basisschool'. Zoals eerder beschreven in paragraaf 3.2, wordt de leeftijd gemiddeld gezien hoger ingeschat bij het voorlezen dan bij het praten. Om te zien of er eventuele verschillen zijn tussen de respondenten is er een regressieanalyse uitgevoerd. De resultaten zijn in Tabel 5 af te lezen.

Er is te zien dat twee predictoren een significant effect hebben op deze variabele, namelijk 'herkomst' ($B=.152$, $p=.037$) en 'aantal kinderen' ($B=.156$, $p=.037$). Beide variabelen hebben ongeveer een even groot effect.

Tabel 5

Samenvatting van de regressie analyse op het item 'Vanaf welke leeftijd vindt u het zinvol om een kind voor te lezen?'

<i>Gehele model</i>	<i>F</i>	<i>R²_{adj.}</i>	<i>p</i>	
	2.807	.120	.004	

<i>Individuele predictoren</i>	<i>Predictor</i>	<i>β_{stand.}</i>	<i>r_{partial}</i>	<i>p</i>
	Geslacht	.179	.139	.057
	Leeftijd respondent	.012	.012	.875
	Hoogst behaalde diploma	.080	.078	.289
	Hoogst behaalde diploma (partner)	-.132	-.126	.086
	Uren werkzaam per week	-.142	-.119	.102
	Uren werkzaam per week (partner)	.116	.104	.157
	Herkomst	.152	.152	.037*
	Leeftijd kind in maanden	.030	.032	.664
	Aantal kinderen	.156	.152	.037*

Opmerking: Voor de individuele predictoren wordt steeds de gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt ($\beta_{stand.}$), de partiële correlatie ($r_{partial}$) en het significantieniveau (p) weergegeven. De significante effecten ($p < .05$, aangegeven door schuin- en dikgedrukte waarden) geven aan dat de predictor een voorspellende waarde had wanneer voor het effect van de andere predictoren werd gecontroleerd.

Dit betekent dat respondenten met niet-Nederlandse afkomst de leeftijd waarop zij het zinvol vinden om een kind voor te lezen hoger wordt ingeschat. Dit resultaat moet wel met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, aangezien de groep niet-Nederlandse respondenten klein is ($N=23$, 10,7%). Ook bleek dat hoe meer kinderen respondenten hebben, hoe hoger de leeftijd wordt ingeschat waarop zij het zinvol vinden om een kind voor te lezen.

Dezelfde analyse is uitgevoerd voor de variabele 'Vanaf welke leeftijd vindt u het zinvol om tegen een kind te praten?'. De resultaten zijn terug te zien in Tabel 6. Ook hier zien we de significante effecten van de predictoren 'herkomst' ($B=.172$, $p=.017$) en 'aantal kinderen' ($B=.150$, $p=.014$). Daarbij hebben nu ook 'uren werkzaam per week' ($B=-.202$, $p=.019$) en 'geslacht' ($B=.184$, $p=.047$) een significant effect.

Tabel 6

Samenvatting van de regressie analyse op het item 'Vanaf welke leeftijd vindt u het zinvol om tegen een kind te praten?'

Gehele model	F	$R^2_{adj.}$	p	
	3.571	.106	<.001	
Individuele predictoren	Predictor	$\beta_{stand.}$	$r_{partial}$	p
	Geslacht	.184	.145	.047*
	Leeftijd respondent	-.047	-.045	.540
	Hoogst behaalde diploma	.032	.032	.661
	Hoogst behaalde diploma (partner)	-.091	-.088	.229
	Uren werkzaam per week	-.202	-.171	.019*
	Uren werkzaam per week (partner)	-.114	-.103	.158
	Herkomst	.172	.174	.017*
	Leeftijd kind in maanden	-.014	-.015	.843
	Aantal kinderen	.150	.149	.041*

Opmerking: Voor de individuele predictoren wordt steeds de gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt ($\beta_{stand.}$), de partiële correlatie ($r_{partial}$) en het significantieniveau (p) weergegeven. De significante effecten ($p < .05$, aangegeven door schuin- en dikgedrukte waarden) geven aan dat de predictor een voorspellende waarde had wanneer voor het effect van de andere predictoren werd gecontroleerd.

Bovenstaande resultaten suggereren dat respondenten met niet-Nederlandse afkomst de leeftijd waarop zij het zinvol vinden om tegen een kind te praten hoger inschatten. Mannelijke respondenten schatten de leeftijd waarop het zinvol is om tegen een kind te praten hoger in dan vrouwelijke respondenten. Ook geldt dat hoe meer kinderen de respondenten hebben, hoe hoger de leeftijd wordt ingeschat. Tenslotte kan geconcludeerd worden dat hoe meer uren iemand werkzaam is, hoe lager de leeftijd in wordt geschat.

4.3 Hoe verhoudt de kennis van Nederlandse ouders/verzorgers over voorlezen aan baby's van 0 tot 2 jaar zich tot de praktijk? Zijn er eventuele verschillen in het voorleesgedrag van de ouders/verzorgers, en welke factoren hebben hier invloed op?

Om antwoord te geven op deze vraag zijn er twee verschillende afhankelijke variabelen geanalyseerd – de kwantiteit van voorlezen en de kwaliteit van voorlezen. Allereerst is er een regressieanalyse uitgevoerd met betrekking tot kwantiteit van voorlezen (de voorlees frequentie). De resultaten zijn terug te vinden in Tabel 7. Er is te zien dat er twee significante predictoren zijn, namelijk de leeftijd van het kind ($B=.288, p<.001$) en de leeftijd waarop de ouder het zinvol vindt om voor te lezen ($B=-.268, p<.001$).

Tabel 7

Samenvatting van de regressie analyse op het item 'Hoe vaak per week leest u met uw kind?'

Gehele model	F	$R^2_{adj.}$	p	
	5.502	.213	<.001	
Individuele predictoren	Predictor	$\beta_{stand.}$	$r_{partial}$	p
	'Beliefs'	.133	.135	.076
	Geslacht	-.117	-.097	.204
	Leeftijd respondent	.016	.016	.836
	Hoogst behaalde diploma	.094	.097	.201
	Hoogst behaalde diploma (partner)	.059	.059	.438
	Uren werkzaam per week	-.128	-.117	.125
	Uren werkzaam per week (partner)	-.009	-.009	.905
	Herkomst	.021	.023	.765
	Leeftijd kind in maanden	.288	.303	<.001*
	Aantal kinderen	-.100	-.105	.167
	Leeftijd (vanaf) zinvol om voor te lezen	-.268	-.279	<.001*

Opmerking: Voor de individuele predictoren wordt steeds de gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt ($\beta_{stand.}$), de partiële correlatie ($r_{partial}$) en het significantieniveau (p) weergegeven. De significante effecten ($p < .05$, aangegeven door schuin- en dikgedrukte waarden) geven aan dat de predictor een voorspellende waarde had wanneer voor het effect van de andere predictoren werd gecontroleerd.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat hoe ouder het kind van de respondent is, hoe vaker er voorgelezen wordt. Ook blijkt dat hoe hoger de respondenten de leeftijd inschatten waarop het zinvol is om voor te lezen, hoe minder vaak zij in de week (voor)lezen⁴. Het kennisniveau van de ouders ('beliefs') heeft geen invloed op de kwantiteit van voorlezen.

⁴ Hoewel het leesgedrag van ouders zelf niet is meegenomen in de set onafhankelijke variabelen, blijkt dat hoe meer er gelezen wordt door de ouders, hoe meer er gelezen wordt met hun kinderen. De leesfrequentie van de ouder heeft dus ook invloed op de leesfrequentie met het kind.

Zoals in paragraaf 3.2 beschreven, is er een variabele opgesteld die de *kwaliteit* van voorlezen meet, en de bijbehorende analyse is samengevat in Tabel 8. Ook in deze analyse zijn er twee significante predictoren, namelijk ‘beliefs’ ($B=.142$, $p=.030$) en ‘leeftijd kind in maanden’ ($B=.598$, $p<.001$).

Tabel 8

Samenvatting van de regressie analyse op ‘voorleeskwaliteit’

<i>Gehele model</i>	<i>F</i>	<i>R²_{adj.}</i>	<i>p</i>	
	11.551	.382	<.001	
<i>Individuele predictoren</i>	<i>Predictor</i>	<i>β_{stand.}</i>	<i>r_{partial}</i>	<i>p</i>
	‘Beliefs’	.142	.162	.030*
	Geslacht	.043	.040	.597
	Leeftijd respondent	-.052	-.060	.426
	Hoogst behaalde diploma	-.089	-.104	.165
	Hoogst behaalde diploma (partner)	.076	.086	.254
	Uren werkzaam per week	-.050	.052	.492
	Uren werkzaam per week (partner)	-.072	-.078	.301
	Herkomst	.083	.103	.172
	Leeftijd kind in maanden	.598	.598	<.001*
	Aantal kinderen	.056	.066	.378
	Leeftijd (vanaf) zinvol om voor te lezen	-.051	-.062	.409

Opmerking: Voor de individuele predictoren wordt steeds de gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt ($\beta_{stand.}$), de partiële correlatie ($r_{partial}$) en het significantieniveau (p) weergegeven. De significante effecten ($p < .05$, aangegeven door schuin- en dikgedrukte waarden) geven aan dat de predictor een voorspellende waarde had wanneer voor het effect van de andere predictoren werd gecontroleerd.

De leeftijd van het kind heeft dus een effect op de kwaliteit van (voor)lezen. Hoe ouder het kind, hoe hoger de kwaliteit van voorlezen. Het kennisniveau met betrekking tot de taalontwikkeling van kinderen is ook een significante predictor – hoe hoger het kennisniveau, hoe hoger de kwaliteit van voorlezen.

4.4 Welke informatiebronnen met betrekking tot taalontwikkeling van hun kind vertrouwen ouders/verzorgers het meest, en welke factoren hebben hier invloed op?

Zoals in Tabel 2 aangegeven, wordt ‘familie’ gemiddeld gezien beschouwd als meest betrouwbare informatiebron (56 respondenten gaven aan dat dit de meest betrouwbare informatiebron was), gevolgd door de huisarts (44 respondenten gaven aan dat dit de meest betrouwbare informatiebron was) en het consultatiebureau (43 respondenten gaven aan dat dit de meest betrouwbare informatiebron was). Wanneer de antwoordmogelijkheid ‘anders’ buiten beschouwing wordt gelaten, werd Televisie/YouTube het vaakst als minst betrouwbare bron geselecteerd (N=88), gevolgd door sociale media (N=68).

Om te bepalen waar de verschillen mee samenhangen, is er een regressieanalyse uitgevoerd waarbij dezelfde demografische variabelen als voorheen zijn geïnccludeerd. De resultaten zijn terug te vinden in Tabel 9. Uit de Tabel zijn de volgende resultaten af te lezen: de predictor 'hoogst behaalde diploma' heeft een effect bij de informatiebronnen 'familie' ($B=.254$, $p=.001$), 'consultatiebureau' ($B=-.253$, $p=.001$) en 'sociale media' ($B=.152$, $p=.049$). Daarnaast heeft de predictor 'aantal kinderen' effect bij de informatiebronnen 'consultatiebureau' ($B=.166$, $p=.028$) en 'TV/YouTube' ($B=-.155$, $p=.049$). Tenslotte heeft de predictor 'herkomst' alleen invloed op de informatiebron 'sociale media' ($B=-.236$, $p=.002$).

Tabel 9

Samenvatting van de regressieanalyse op het item "Van welke mensen of instanties vindt u de informatie het meest betrouwbaar?"

	Familie		Huisarts		Consultatiebureau		TV/Youtube		Sociale media	
	$\beta_{stand.}$	p	$\beta_{stand.}$	p	$\beta_{stand.}$	p	$\beta_{stand.}$	p	$\beta_{stand.}$	p
Geslacht	.039	.684	-.121	.224	-.100	.292	-.171	.086	.118	.219
Leeftijd respondent	.007	.927	.137	.092	.052	.504	.072	.379	-.005	.953
Hoogst behaalde diploma	.254	.001	-.102	.198	-.253	.001	-.047	.554	.152	.049
Hoogst behaalde diploma (partner)	.017	.829	.102	.208	-.008	.913	.028	.727	-.043	.578
Uren werkzaam per week	-.137	.125	-.004	.966	-.039	.659	.109	.233	.062	.487
Uren werkzaam per week (partner)	-.052	.540	-.080	.352	-.134	.106	-.042	.627	.065	.437
Herkomst	.058	.438	-.039	.611	-.030	.682	.048	.527	-.236	.002
Leeftijd kind in maanden	-.071	.326	.031	.674	.101	.154	.017	.822	-.035	.628
Aantal kinderen	-.088	.247	.076	.104	.166	.028	-.155	.049	-.039	.609

Opmerking: Voor de individuele predictoren wordt steeds de gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt ($\beta_{stand.}$) en het significantieniveau (p) weergegeven. De significante effecten ($p < .05$, aangegeven door schuin- en dikgedrukte waarden) geven aan dat de predictor een voorspellende waarde had wanneer voor het effect van de andere predictoren werd gecontroleerd.

Dit betekent dat hoe hoger het diploma van de respondent, hoe lager de betrouwbaarheid van 'familie' en 'sociale media' werd ingeschat, en hoe hoger de betrouwbaarheid van het 'Consultatiebureau' werd ingeschat. Echter, hoe meer kinderen respondenten hebben, hoe lager de betrouwbaarheid van 'Consultatiebureau' werd ingeschat, maar hoe hoger de betrouwbaarheid van 'Televisie/YouTube' werd ingeschat. Tenslotte geldt dat respondenten met een niet-Nederlandse achtergrond 'Sociale media' betrouwbaarder inschatten dan respondenten met een Nederlandse achtergrond. Hierbij moet wel de voetnoot geplaatst worden dat deze niet-Nederlandse groep mensen zeer klein is ($N=23$, 10,7%), dus enige voorzichtigheid is geboden.

Hoofdstuk 5. Conclusie

In dit surveyonderzoek is onderzocht wat het huidige kennisniveau van ouders is met betrekking tot de taalontwikkeling van hun kinderen van 0 tot 2 jaar oud. Dit is beantwoord middels vier verschillende vragen – één gefocust op het *algemene* kennisniveau van de ouders, één *specifiek* gericht op de kennis over (voor)lezen, hoe deze kennis over (voor)lezen zich vertaalt naar de praktijk en afsluitend welke informatiebronnen met betrekking tot taalontwikkeling ouders het meest en minst vertrouwen. Bij deze vragen waren tevens wij geïnteresseerd naar eventuele verschillen tussen ouders en waar deze verschillen vandaan komen.

Over het algemeen is het kennisniveau van de ouders goed. Gemiddeld scoren ouders op een schaal van minimaal 23 tot maximaal 115 punten, ongeveer 86 punten. De resultaten laten zien dat het kennisniveau weinig tot niet gerelateerd is met het opleidingsniveau van de ouders, hoeveel uren ze werken of hun afkomst. Ook de kwantiteit en kwaliteit van voorlezen worden hier niet door beïnvloed. Dit is belangrijk, omdat interventies vaak enkel worden ingezet op mensen die vallen in het lagere sociaaleconomische segment. Uit dit surveyonderzoek kan geconcludeerd worden dat laag-, en middel-, opgeleide ouders evenveel kennis hebben als hoogopgeleide ouders. Ook ondernemen zij net zoveel activiteiten die taalontwikkeling bevorderen. Waar kunnen (eventuele) interventies dan wel op ingezet worden?

Allereerst zien we dat de kwaliteit van voorlezen verbetert zodra het kennisniveau van ouders hoger is. Ervoor zorgen dat alle ouders genoeg kennis hebben over de taalontwikkeling van hun kind is een belangrijke eerste stap. Uit dit surveyonderzoek is gebleken dat er een verschil is tussen het kennisniveau van mannen en vrouwen. Het is interessant om te zien dat de opleiding van de (vrouwelijke partner) van mannen het kennisniveau kan bevorderen. Hier zijn praktisch gezien echter geen interventies op in te zetten, de keus van vrouwen om een opleiding te volgen ligt vanzelfsprekend bij henzelf. Wel is er een duidelijke trend te zien in het hoogst behaalde diploma van vrouwen. Waar in 2008 rond de 19% van de vrouwen een diploma op hbo-niveau had, is dat in 2019 toegenomen tot ruim 25%. Ook bij de wo-diploma's is er een stijging te zien. In 2008 had iets minder dan 10% van de vrouwen een diploma op dit niveau, in 2019 is dat bijna 16% (Maslowski, 2020). Deze trend zou – op basis van de bevindingen in dit onderzoek – er dus indirect toe kunnen leiden dat het kennisniveau van mannen met betrekking tot de taalontwikkeling van kinderen toeneemt. Echter, er zijn ook directe interventies denkbaar die het kennisniveau van mannen zou kunnen verhogen. Mannelijke respondenten bleken in dit onderzoek namelijk minder kennis te hebben van de taalontwikkeling van kinderen dan vrouwelijke respondenten.

Ook is er te zien dat de leeftijd van het kind een significante invloed heeft op de kwantiteit én kwaliteit van voorlezen. Hoe jonger het kind, hoe minder vaak én minder goed er wordt voorgelezen. Tijdens informatiemomenten kan er benadrukt worden dat juist de interactie tijdens het lezen belangrijk is, zelfs als baby's nog niet met adequate spraak kunnen reageren. Een baby

voorlezen is namelijk heel anders dan het voorlezen aan een kleuter. Bij een baby doet het verhaal er minder toe; het gaat om de klanken, het ritme, het stemgebruik en emoties. Daarnaast is het goed om de baby te betrekken bij het voorlezen: maak oogcontact, wijs aan en reageer op brabbels. Deze manier van voorlezen zorgt dat de ontwikkeling van de hersenen wordt gestimuleerd. Een goede vroege interactie tussen ouder en kind is dus cruciaal.

Uit het surveyonderzoek is gebleken dat de informatiebronnen die ouders vertrouwen afhankelijk zijn van een aantal factoren. Hoe hoger de opleiding, hoe minder snel de informatiebronnen 'familie' en 'sociale media' vertrouwd worden. Ook geven de resultaten weer dat hoe hoger de opleiding, hoe sneller de informatiebron 'consultatiebureau' vertrouwd wordt. Het is goed om hier als professional rekening mee te houden. In het onderzoek is tevens de vraag gesteld of ouders tips hebben gekregen over de taalontwikkeling van hun kinderen. 83 mensen hebben hier 'ja' op geantwoord, en 119 ouders 'nee'. Hier is dus zeker nog een verbetering mogelijk. Van de ouders die 'ja' hebben gezegd, vond 94% deze tips nuttig. Een greep van de tips die zij hebben gekregen zijn:

- Thuis in de moedertaal praten en buitenshuis in het Nederlands;
- Vroeg beginnen met voorlezen voor de taalontwikkeling;
- Vroeg beginnen met veel praten;
- Duidelijk praten en niet te veel babytaal gebruiken;
- Het herhalen van woorden die je kindje zegt;
- Dingen uitleggen en aanwijzen.

In de wetenschappelijke literatuur worden deze tips onderschreven, en Taalschatten ambieert dan ook dat bovenstaande tips niet slechts bij een minderheid van de ouders terecht komen. Hoewel het kennisniveau (en de vertaling naar daadwerkelijke activiteiten) van respondenten met betrekking tot taalontwikkeling geen directe aanleiding geeft tot zorgen, is er ruimte om dit te verbeteren. Een logische vervolgstap is om professionals en bevoegde instanties op de hoogte te brengen van dit onderzoek, zodat nagegaan kan worden hoe de huidige bevindingen vertaald kunnen worden naar de praktijk.

Literatuurlijst

- CBS. (2022). *Sociaal-economische status; scores per wijk en buurt, regio-indeling 2021*. Retrieved 23-08-2022 from <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85163NED/table?ts=1649329891546>
- Haft, S. L., & Hoeft, F. (2017). Poverty's impact on children's executive functions: Global considerations. *New directions for child and adolescent development*, 2017(158), 69-79.
- Lucassen, N., Kok, R., Bakermans-Kranenburg, M. J., Van Ijzendoorn, M. H., Jaddoe, V. W., Hofman, A., Verhulst, F. C., Lambregtse-Van den Berg, M. P., & Tiemeier, H. (2015). Executive functions in early childhood: The role of maternal and paternal parenting practices. *British Journal of Developmental Psychology*, 33(4), 489-505.
- Maslowski, R. (2020). *De sociale staat van Nederland*. SCP. <https://digitaal.scp.nl/ssn2020/onderwijs/>
- Rondal, J. A. (1995). *Exceptional language development in Down syndrome: Implications for the cognition-language relationship*. Cambridge University Press.
- Roskam, I., Stievenart, M., Meunier, J.-C., & Noël, M.-P. (2014). The development of children's inhibition: Does parenting matter? *Journal of experimental child psychology*, 122, 166-182.
- Whitehurst, G. J., Epstein, J. N., Angell, A. L., Payne, A. C., Crone, D. A., & Fischel, J. E. (1994). Outcomes of an emergent literacy intervention in Head Start. *Journal of Educational Psychology*, 86(4), 542.